

Tornionjoella selvitetään vaellussiian kutunousua ja kannan tilaa

Tornionjokeen nousee kudulle Suomen todennäköisesti suurin vaellussiikakanta, joka lisääntyy yksinomaan luontaisesti ilman laitoskasvatukseen perustuvia istutuksia. Kudulle nousevien Tornionjoen siikojen koko on aikojen saatossa pienentynyt ja kutunousun ajankohta myöhentynyt. Siian pääasiallisista kutupaikoista tai kutua edeltävästä liikehinnästä joessa ei ole tarkkaa tietoa. Luonnonvarakeskus selvittää uusilla tutkimusmenetelmillä vaellussiian kutunousun aluetta ja arvioi kutukannasta kerättävien näytteiden perusteella siikakannan tilaa.

Tornionjoen vaellussiika nousee mereltä jokeen kutemaan heinä-elokuun vaihteesta syys-lokakuulle. Kutu tapahtuu lokakuun puolivälin jälkeen. Kutunousun aikana siikoja pyydetään sekä lipoilla että verkoilla. Loppukesän siikapyynti on jokivarren asukkaille paikallisperinne, ja lippokalastus on ehdolla Unescon aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon.

Vastoin kuin lähes kaikissa muissa Suomen suurissa joissa, Tornionjoessa ei ole patoja, jotka haittaisivat vaellussiian nousua. Aiempien kalamerkintöjen perusteella vaellussiiat voivat nousta jokea pitkin kymmenien kilometrien matkan. Seuranta varten merkittävän siian vatsaonteloon asennetaan leikkaushaavan kautta pieni lähetin, joka on muutaman sentin mittainen muovikapseli, eikä se siis näy kalasta ulospäin. Jokeen Tornion kaupungin ja Kattilakosken välille asennetuilla 16 akustisella vastaanottimella seurataan merkittyjen siikojen kutunousua. Kukin vastaanotin tallentaa kalan tunnisteen ja havaintoajan sen ollessa joidenkin satojen metrien etäisyydellä vastaanottimesta. Seurannalla on tarkoitus saada selville, missä siiat kutevat, kuinka nopeasti ne uivat kutualueelle, pysyttelevätkö ne alueella kutuun saakka, vai liikkuvatko ne aktiivisesti pitkin jokea ennen kutua. Tietoja voidaan hyödyntää esimerkiksi kalastuksen vaikutusten arvioinnissa ja kutupaikka-alueiden erityisluokituksessa haitallisilta muutoksilta.

Tutkija Topi Lehtonen Luonnonvarakeskuksesta kertoo, että siikoja merkitään yhteensä 30 kahdessa erässä. Lähettimien paristo kestää vuoden. Niillä saadaan selville myös se, milloin kalat palaavat joesta mereen kudun jälkeen ja kuinka moni kala selviää joesta takaisin mereen.

”Jos kalastaja löytää merkin saaliiksi ottamastaan siiasta, toivomme, että hän ottaa yhteyttä Luonnonvarakeskuksen tutkijoihin. Merkistä maksetaan pieni palkkio. Se voidaan syksyn aikana vielä asentaa uuteen kalaan”, Topi Lehtonen kertoo.

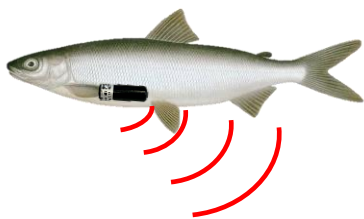
Merkinnän lisäksi tutkimuksessa kerätään myös siikanäytteitä, joista määritetään muun muassa kutukalojen koko- ja ikärakenne eri paikoissa joen varrella. Tornionjoella siian pyynti päättyy syyskuun 14. päivä alkavaan rauhoitukseen, mutta tutkimukseen liittyen tehdään poikkeuksellisesti pyyntiä myös tämän jälkeen. Tarkoitus on selvittää, nouseeko jokeen siikaa vielä syys- ja lokakuun aikana ja poikkeavatko nämä yksilöt jokeen aiemmin nousseista niin sanotuista kesäsiioista.

Tutkimuksesta kertyvää tietoa käytetään Tornionjoen siian tilan arvioinnissa ja kalastuksen säätelyn perustana, ja ne tukevat toimia siikojen lisääntymisen ja elinvoimaisuuden turvaamiseksi. Tornionjoen siikaan kohdentuu jokialueen lisäksi pyyntipainetta merellä ja myös elinympäristön muutokset vaikuttavat siikakannan kokoon ja saaliisiin.

Luonnonvarakeskuksen toteuttamaa tutkimusta rahoittaa Tornionjoen kalastuslupatulojen rahasto sekä Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio.

Lisätietoja tutkimuksesta antaa

Topi Lehtonen, s-posti: topi.lehtonen@luke.fi, puh. +358 295322835

Siian vatsaan laitetaan pieni lähetin, jonka signaalin jokeen sijoitetut vastaanottimet (kuvassa veneeseen nostettuna) kuulevat satojen metrien etäisyydeltä.

